

‘Quickscan natuurtoets locatie Nicolaasdijk, Kampen’

Inventarisatie en beoordeling van
natuurwaarden in het kader van
natuurwet- en regelgeving

COLOFON

Titel: 'Quickscan natuurtoets locatie Nicolaasdijk, Kampen'
Subtitel: Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving

Projectcode: 08151

Status: Eindrapport

Datum: 15 juni 2008

Auteur: Ir. D.J. Sietses

Eindredactie: Drs. E. de Vries

Veldonderzoek: Ir. D.J. Sietses

Opdrachtgever: Gemeente Kampen

Contactpersoon: Dhr. W.J.G. Poortman

EcoGroen Advies BV
Postbus 625
8000 AP Zwolle

T: 038 423 64 64

F: 038 423 64 65

I: www.ecogroen.nl

© EcoGroen Advies (2008)

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt mits onder vermelding van de bron:

Sietses, D.J. (2008). Quickscan natuurtoets locatie Nicolaasdijk, Kampen; Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving. Rapport 08-151. EcoGroen Advies, Zwolle.

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting en conclusies

1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding en doelstelling.....	1
1.2	Situatie	1
1.3	Algemene opzet en werkwijze.....	2
2	Gebiedsgericht natuurbeleid.....	3
2.1	Inleiding	3
2.2	Natuurbeschermingswet 1998	3
2.3	Nota Ruimte	3
3	Flora en fauna van het onderzoeksgebied	4
3.1	Methode	4
3.2	Flora.....	4
3.3	Zoogdieren	5
3.4	Broedvogels.....	6
3.5	Vissen	6
3.6	Amfibieën.....	7
3.7	Reptielen	7
3.8	Ongewervelden.....	7
4	Geraadpleegde bronnen.....	8
Bijlage		
I	Wettelijk kader

SAMENVATTING EN CONCLUSIES

Aanleiding en doelstelling

In verband met de realisatie van 33 nieuwe woningen tussen de Nijverheidsstraat en de St. Nicolaasdijk te Kampen is in opdracht van de van de Gilden Ontwikkelingen kampen en de Gemeente Kampen (contactpersoon de heer W.J.G. Poortman) een quickscan natuurtoets uitgevoerd door Ecogroen Advies. Deze natuurtoets betreft een actualisatie van een in 2004 door Ecogroen Advies uitgevoerd onderzoek voor woningbouwcorporatie De Gilden. De consequenties van de voorgenomen werkzaamheden op de aanwezige natuurwaarden zijn getoetst aan de Flora- en faunawet en gebiedsgericht natuurbeleid.

Het onderzoek is gebaseerd op een veldbezoek op 22 mei 2008 en een inventarisatie van bekende verspreidingsgegevens.

Gebiedsgericht beleid

Op basis van de ligging en aard van de ruimtelijke ingrepen wordt ingeschat dat zij geen negatieve effecten hebben op de in de omgeving aanwezige Habitatrichtlijngebieden, Vogelrichtlijngebieden, Beschermde natuurmonumenten, EHS of belangrijke natuurwaarden buiten de EHS.

Aangetroffen en te verwachten soorten

Het onderzoeksgebied is circa 2,5 ha groot en bestaat uit een braakliggend terrein waardoor een watergang loopt.

- Op de locatie is één laag beschermde (FFW Tabel 1) plantensoort aangetroffen, de Grote kaardebol (*Dipsacus fullonum*);
- Op basis van het veldonderzoek is gebleken dat zich geen verblijfplaatsen van vleermuizen bevinden in het plangebied. De voorgenomen plannen hebben ook geen nadelige gevolgen op vlieg- en/of jachtroutes en foeragerende vleermuizen;
- Verspreid in het plangebied zijn vaste verblijfplaatsen van enkele algemeen voorkomende, laag beschermde zoogdiersoorten aangetoond of te verwachten;
- In de populierensingel zijn algemeen voorkomende broedvogelsoorten van bos en struweel te verwachten. Er zijn geen aanwijzingen gevonden voor de aanwezigheid van nestplaatsen van vogels met een jaarrond vaste verblijfplaats;
- Er zijn in het plangebied geen beschermde vissen waargenomen of te verwachten;
- De watergang fungeert mogelijk als voortplantingsgebied van algemeen voorkomende, laag beschermde amfibieënsoorten. Daarnaast kan aanwezige ruigte en strooisellagen fungeren als overwinteringsgebied;
- Er zijn geen reptielen aangetroffen of te verwachten;
- Er zijn geen beschermde ongewervelden aangetroffen of te verwachten.

Eindconclusies

- Het aanvragen van ontheffing annex artikel 75 van de Flora- en faunawet is niet aan de orde;
- Werkzaamheden die broedbiotopen van vogels verstoren of beschadigen dienen te allen tijde te worden voorkomen. Er mogen daarom geen activiteiten worden ondernomen op locaties waar nesten of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de vogels aanwezig zijn. Werkzaamheden die broedbiotopen van vogels verstoren of beschadigen dienen buiten het broedseizoen van de aanwezige vogels te worden gestart. Voor de meeste soorten kan de periode tussen 15 maart en 15 juli worden aangehouden als broedseizoen. De broedperiode verschilt per soort en soms ook per jaar en we wijzen u erop dat in het kader van de Flora- en faunawet voor het broedseizoen geen standaardperiode wordt gehanteerd.

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding en doelstelling

In opdracht van de Gemeente Kampen (contactpersoon de heer W.J.G. Poortman) heeft EcoGroen Advies BV een quickscan natuurtoets uitgevoerd op een terrein dat ligt tussen de St. Nicolaasdijk en de Nijverheidsstraat te Kampen. Het onderzoek is uitgevoerd in verband met de beoogde realisatie van 33 nieuwe woningen.

In verband met de op 1 april 2002 in werking getreden Flora- en faunawet en de geldende regelgeving in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998, is het noodzakelijk om vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen en andere activiteiten niet conflicteren met aanwezige beschermde plant- en diersoorten en habitats.

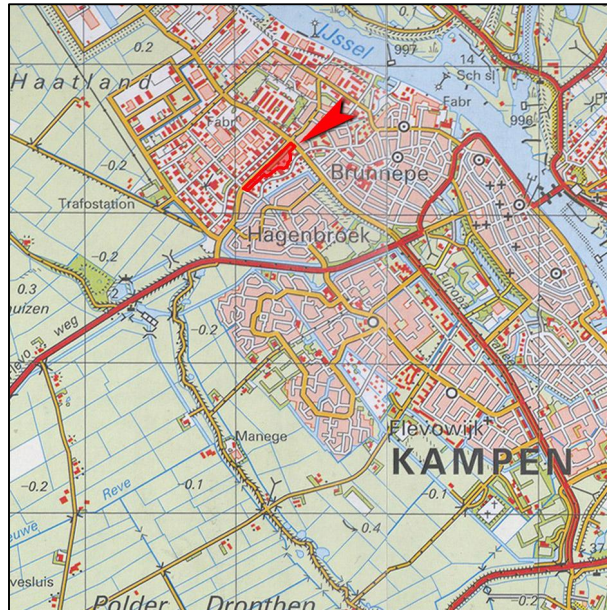
In het voorliggende onderzoek worden de consequenties in beeld gebracht van de beoogde plannen en vindt toetsing plaats aan de Flora- en faunawet en vigerend gebiedsgericht natuurbeleid. Deze natuurtoets betreft een actualisatie van een in 2004 door Ecogroen Advies uitgevoerd onderzoek voor woningbouwcorporatie De Gilden (Veenman & Van der Sluis 2004).

1.2 Situatie

Het onderzoeksgebied is circa 2,5 ha groot. Het gebied omvat een dichte bomenstrook die voornamelijk uit populieren en wilgen bestaat, een watergang en een braakliggend stuk grond, waar een ruige begroeiing is ontstaan. Op de foto op de voorpagina van dit rapport is de watergang met de bomenrij te zien.

Het gebied zal voor een groot deel gereserveerd worden voor de realisatie van 33 nieuwe woningen. Daarnaast zal plaats ingeruimd worden voor toegangswegen. De watergang blijft behouden maar wordt wel vergraven. De bomenstrook wordt verwijderd, met uitzondering van een gedeelte bij de kruising van de Haatlanderdijk en de Nijverheidsstraat. In deze hoek zal een klein natuurlijk gebiedje ontstaan. Binnen de woonoppervlakte zal een nieuwe groenstructuur worden opgezet. De oude loods, die in het gebied ligt, zal ook plaats maken voor de nieuwe inrichtingsplannen.

Een overzicht van de planlocatie is weergegeven in figuur 1.

Figuur 1: Situering van de planlocatie (rode omlijning, aangegeven door de rode pijl). (Bron: Topografische Dienst Emmen).

1.3 Algemene opzet en werkwijze

Voorgaande quickscan is gebaseerd op één locatiebezoek, beschikbare gebiedskennis, verspreidingsgegevens (zie Geraadpleegde bronnen) en bekende ecologische principes.

Om inzicht te krijgen in de aanwezige natuurwaarden en beperkingen met betrekking tot de beoogde ruimtelijke ingreep in het plangebied, zijn twee sporen gevolgd:

- Ten eerste is in kaart gebracht welk gebiedsgericht beleid uitwerking heeft in het gebied (hoofdstuk 2);
- Ten tweede is nagegaan welke beschermde planten- en diersoorten in het gebied voorkomen of kunnen voorkomen (hoofdstuk 3).

Uit de verzamelde informatie volgt een korte beschrijving van de te verwachten effecten van de ruimtelijke ingreep op beschermde soorten. Ook wordt vermeld welke mitigerende (verzachtende of inpassings-) en compenserende maatregelen nodig zijn om aan de zorgplicht te voldoen.

2 GEBIEDSGERICHT NATUURBELEID

2.1 Inleiding

In het kader van dit onderzoek wordt, naast de aanwezigheid van beschermde soorten, aandacht besteed aan gebieden met een beschermingsstatus. De volgende wet- en regelgeving is daarbij van belang:

- Natuurbeschermingswet, waarin o.a. opgenomen de Vogel- en Habitatrichtlijn;
- Nota Ruimte, in streekplannen uitgewerkt voor bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), ganzenfoeragegebied en weidevogelgebied.

De beschermingsregimes hebben tot doel de natuurwaarden in de betreffende gebieden veilig te stellen. In sommige situaties dienen ook ruimtelijke ingrepen buiten de begrenzing van deze gebieden getoetst te worden op mogelijke schadelijke uitstralende effecten. Dit wordt ook wel 'externe werking' genoemd.

In de onderstaande paragrafen wordt kort ingegaan op de eventuele effecten die de geplande werkzaamheden kunnen hebben op nabijgelegen gebieden met een beschermingsstatus.

2.2 Natuurbeschermingswet 1998

In de Natuurbeschermingswet 1998 is de bescherming geregeld van Habitat- en Vogelrichtlijngebieden – tezamen 'Natura 2000-gebieden' genoemd – en Beschermde Natuurmonumenten (Ministerie van LNV 2008).

In de directe nabijheid van het plangebied bevinden zich geen Natura 2000-gebieden zoals Habitat- of Vogelrichtlijngebieden. Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied 'Uiterwaarden IJssel', ligt op een afstand van 900 meter. Gezien de afstand tot het Natura 2000-gebied en vooral de ligging in stedelijk gebied worden negatieve effecten op dit gebied uitgesloten.

2.3 Nota Ruimte

De Nota Ruimte is één van de structuurschema's waarin de visie van het Rijk over natuur en landelijk gebied is vastgelegd. De nota richt zich op het behoud, herstel en ontwikkeling van wezenlijke natuurlijke kenmerken en waarden. Vanuit deze doelstelling is de Ecologische Hoofdstructuur in het leven geroepen en worden ganzen- foerageergebied en weidevogelgebied aangewezen. De Nota Ruimte is een zogeheten planologische kernbeslissing (PKB). Het Rijk verwacht dat provincies en gemeenten de Nota laten doorwerken in hun ruimtelijke plannen, zoals het streekplan en het bestemmingsplan.

De locatie ligt niet in de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur (PEHS) en behoort ook niet tot andersoortige gebieden die vanwege specifieke natuurwaarden door de provincie zijn aangewezen. Door de ligging binnen de bebouwde kom van Kampen wordt geconcludeerd dat er geen aantasting plaatsvindt van gebieden die door de provincie zijn aangewezen.

3 FLORA EN FAUNA VAN HET ONDERZOEKSGBIED

3.1 Methode

Het onderzoek is gebaseerd op één dagbezoek op 22 mei 2008 door één persoon. Het betreft een aanvullend onderzoek op de veldinventarisaties van 29 maart, 21 mei en 29 juni 2004 (Veenman & Van der Sluis 2004).

Tijdens het veldonderzoek is aandacht besteed aan o.a. de beschermde soorten binnen de Flora- en faunawet en vooral aan de juridisch zwaarder beschermde soorten (Tabel 2 en 3). Voor zover mogelijk zijn de volgende soortgroepen geïnventariseerd: hogere planten, zoogdieren, vogels, amfibieën, reptielen, vissen en ongewervelden. Daarnaast is op basis van de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens (zie “geraadpleegde bronnen”) en ‘expert judgement’, een uitspraak gedaan over de mogelijk aanwezige beschermde soorten.

In dit hoofdstuk worden de onderzochte soortengroepen beschreven die in het plangebied en de directe omgeving zijn aangetroffen en te verwachten. De relevante soorten worden in de onderstaande tekst kort toegelicht. Wijzigingen ten aanzien van het in 2004 verrichtte onderzoek zullen voor relevante soorten specifiek worden toegelicht.

3.2 Flora

Soorten

In tegenstelling tot het onderzoek uit 2004, waarin geen beschermde flora binnen het plangebied werd aangetroffen, is er tijdens het huidige veldonderzoek één laag beschermde (FFW Tabel 1) soort aangetroffen, de Grote kaardebol (*Dipsacus fullonum*). Dit is een soort die doorgaans aangetroffen wordt op omgewerkte grond in ruigtevegetaties. Gezien de terreingesteldheid/ soortensamenstelling zijn geen andere beschermde soorten/ soorten van de rode lijst te verwachten.

Vegetatie

De aangetroffen vegetatie laat een soortensamenstelling zien van een natte voedselrijke tot drogere voedselarme vegetatietypes. Langs de oevers van de watergang zijn soorten aangetroffen als Smeerwortel, Wolfspoot, Kleine klaver, Scherpe boterbloem, Rode klaver en Veldzuring. Op de drogere omgewerkte grond zijn soorten als Robertskruid, Gewone braam en Gestreepte witbol aangetroffen.

Tevens is in het gebied een ruigtevegetatie ontstaan waarin voornamelijk Canadese guldenroede, Akkerdistel en Wilgenroosje voorkomen. Aan de soorten Zilverschoon, Pitrus en Krulzuring is te zien dat er ook verstoring optreedt.

- Bij ruimtelijke ontwikkelingen hoeft voor aanwezige soorten uit Tabel 1 van de Flora- en faunawet geen ontheffing te worden aangevraagd. Het aanvragen van ontheffing annex artikel 75 van de Flora- en faunawet en het verrichten van compenserende/ mitigerende maatregelen is voor flora niet aan de orde.

3.3 Zoogdieren

Vleermuizen

Alle vleermuizen zijn opgenomen in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn en Tabel 3 van de Flora- en faunawet en daardoor strikt beschermd.

Potentiële verblijfplaatsen

De meest strikte bescherming gaat uit naar de verblijfplaatsen van vleermuizen. Verblijfplaatsen bevinden zich in donkere en voor vleermuizen bereikbare ruimten in bomen, huizen, kelders etc. In het plangebied zijn geen vaste verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen. Vanwege het ontbreken van geschikte holten en gaten in de bomen van de singel en geschikte bebouwing zijn ook geen vaste verblijfplaatsen van vleermuizen in het plangebied te verwachten.

Op basis van bovenstaande informatie achten wij de aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen uitgesloten.

Potentiële vliegroutes

Van veel vleermuissoorten is bekend dat zij gedurende lange tijd gebruik kunnen maken van dezelfde structuren voor de oriëntatie en daarlangs van hun verblijfplaats naar de foerageergebieden trekken. Vanwege dit traditiegetrouwe gedrag van vleermuizen vormen bepaalde lijnvormige structuren (b.v. rijen woningen, watergangen en singels) een belangrijk onderdeel van een vliegroute. Wanneer alternatieve structuren ontbreken zijn dergelijke structuren 'onmisbaar' en zodoende beschermd.

Het plangebied ligt in stedelijk gebied, waarbij – ook na de herstructurering van het gebied – voldoende alternatieve geleidende structuren aanwezig blijven. Schade aan belangrijke vliegroutes van vleermuizen is zodoende niet te verwachten.

Potentieel foerageergebied

Foerageergebied van vleermuizen geniet binnen de Flora- en faunawetgeving geen juridische bescherming, tenzij het onmisbaar is voor het voortbestaan van een populatie. In de omgeving van het plangebied is één soort (Gewone dwergvleermuis) foeragerend aangetroffen in het plangebied (Veenman & Van der Sluis 2004). Met name de randen van het plangebied vormen geschikt foerageergebied.

- Omdat geen vaste verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn en er geen aantasting plaatsvindt van (potentieel) belangrijke vliegroutes en foerageergebied is er als gevolg van de beoogde plannen geen schade te verwachten op vleermuizen. Het aanvragen van een ontheffing is voor vleermuizen niet aan de orde.

Overige zoogdieren

Binnen het plangebied kunnen vaste verblijfplaatsen van laag beschermde zoogdieren als Rosse woelmuis, Veldmuis, Bosmuis, Huisspitsmuis, egel en wezel (FFW Tabel 1) aanwezig zijn. Deze soorten hebben verspreid in het plangebied vaste verblijfplaatsen in de ondergroei van de aanwezige singelbeplanting. Voor deze soorten geldt automatisch vrijstelling van de verbodsartikelen 9 en 11 uit de Flora- en faunawet.

Vanwege het ontbreken van geschikt leefgebied kan de aanwezigheid van overige strikt beschermde grondgebonden zoogdieren worden uitgesloten.

- Voor de te verwachten zoogdiersoorten, die onder een laag beschermingsregime vallen, geldt automatisch vrijstelling van de verbodsbepalingen in artikel 9 en 11 van de Flora- en faunawet en is geen ontheffing nodig.

3.4 Broedvogels

In het plangebied zijn een aantal broedvogels aangetroffen. Soorten als Fitis, Houtduif, Heggenmus, Koolmees, Merel, Pimpelmees, Roodborst, Tjiftjaf, Vink, Winterkoning en Zanglijster zijn typische bos- en struweelvogels. De populierensingel vormt een geschikte broedplaats voor deze soorten. Waterhoen is een typische watervogel, die haar nesten op het water bouwt.

Het gebied is ongeschikt voor soorten met een jaarrond vaste verblijfplaats¹. Zo zijn in de bomen of in de loods geen horsten en geschikte nestholten van deze soorten aangetroffen.

Dit in tegenstelling tot het onderzoek uit 2004, waarin in de bomensingel een nestholte van een Grote bonte specht werd gevonden. Deze nestholte is tijdens het huidige onderzoek niet meer aangetroffen.

Nabij de bewoning aan de Nijverheidsstraat tegenover het plangebied zijn Huismussen aangetroffen. Huismus is opgenomen op de Rode lijst van bedreigde broedvogels met de status 'gevoelig'. Omdat de verblijfplaats van de Huismus zich buiten het plangebied bevindt is er geen schade te verwachten.

Het is veelal niet mogelijk ontheffing te verkrijgen voor verbodsbepalingen die gelden voor broedvogels. Er mogen daarom geen activiteiten worden ondernomen op locaties waar nesten of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de vogels aanwezig zijn. Werkzaamheden die broedbiotopen van vogels verstoren of beschadigen dienen buiten het broedseizoen van de aanwezige vogels te worden gestart. Voor de meeste soorten kan de periode tussen 15 maart en 15 juli worden aangehouden als broedseizoen. De broedperiode verschilt per soort en soms ook per jaar en we wijzen u erop dat in het kader van de Flora- en faunawet voor het broedseizoen geen standaardperiode wordt gehanteerd. Van belang is of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum.

- Werkzaamheden die broedbiotopen van vogels verstoren of beschadigen dienen te allen tijde te worden voorkomen.

3.5 Vissen

In de watergang die door het plangebied loopt is Tiendoornige stekelbaars aangetroffen. Deze niet beschermde soort is zeer opportunistisch en kan in vrijwel alle watertypen aangetroffen worden.

- Voor de te verwachten vissoorten, die onder een laag beschermingsregime vallen, geldt automatisch vrijstelling van de verbodsbepalingen in artikel 9, 11 en 12 van de Flora- en faunawet en is geen ontheffing nodig.

¹ Blauwe reiger, Boerenzwaluw, Boomvalk, Bosuil, Buizerd, Gierzwaluw, Groene specht, Grote bonte specht, Grote gele kwikstaart, Havik, Huiszwaluw, Kerkuil, Kleine bonte specht, Middelste bonte specht, Oehoe, Raaf, Rode wouw, Roek, Slechtvalk, Sperwer, Steenuil, Torenavalk, Wespendif, Zearend, Zwarte kraai, Zwarte specht en Zwarte wouw

3.6 Amfibieën

Vanwege de afwezigheid van oppervlaktewater is voortplanting van amfibieën uit te sluiten in het plangebied. Overwintering van laag beschermde amfibieën als Bruine kikker, Gewone pad en Kleine watersalamander (allen FFW Tabel 1) is niet te verwachten vanwege het ontbreken van een strooisellaag binnen het plangebied.

→ Het aanvragen van een ontheffing is voor amfibieën is niet aan de orde.

3.7 Reptielen

Reptielen zijn in het plangebied niet te verwachten. Uit het plangebied en directe omgeving zijn geen waarnemingen van reptielen bekend (Bron: Natuurloket en RAVON).

→ Het aanvragen van een ontheffing is voor reptielen niet aan de orde.

3.8 Ongewervelden

Dagvlinders en libellen

In het plangebied zijn geen beschermde dagvlinders en libellen of soorten van de Rode lijst aangetroffen. Wegens het ontbreken van geschikt biotoop ontbreken geschikte voortplantingslocaties voor (beschermde) vlinder- en libellensoorten binnen het plangebied.

Mieren

In het plangebied zijn geen nestkoepels van beschermde mierensoorten aangetroffen. Beschermde mierensoorten zijn voornamelijk gebonden aan droge, open (naald)bossen en heideterreinen. Beide biotopen ontbreken in het plangebied.

Kevers

In Nederland komen/ kwamen vijf beschermde keversoorten voor. Juchtleerkever, Heldenbok en Brede geelgerande waterroofkever zijn al sinds de jaren '70 niet meer in Nederland waargenomen (Huijbregts, H. 2003). Twee beschermde keversoorten komen nog wel voor in Nederland (Vliegend hert en Gestreepte waterroofkever). Binnen het plangebied is echter geen geschikt biotoop aanwezig voor beide soorten.

→ Ten aanzien van ongewervelden is het aanvragen van een ontheffing niet aan de orde.

4 GERAADPLEEGDE BRONNEN

Broekhuizen, S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk, J.B.M. Thissen (1992). Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Utrecht.

Huijbregts, H. (2003). Beschermde kevers in Nederland (Coleoptera). Nederlandse faunistische mededelingen 19.

Lange, E., P. Twisk, A. van Winden en A. Diepenbeek (1994). Zoogdieren van West-Europa. Uitgegeven door de KNNV.

Limpens, H., K. Mostert & W. Bongers (red.) (1997). Atlas van de Nederlandse vleermuizen, Stichting Uitgeverij van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.

Ministerie van LNV (2008). Natura 2000 gebieden (www.synbiosys.alterra.nl/natura2000)

Natuurloket (www.natuurloket.nl)

Nöllert, A. & C. Nöllert (1992). Amfibieëngids van Europa.

Provincie Overijssel (www.prv-overijssel.nl)

RAVON Reptielen, Amfibieën, Vissenonderzoek Nederland (www.ravon.nl)

Veenman, I. & Van der Sluis, M. (2004). Ecologisch onderzoek St. Nicolaasdijk/ Nijverheidsstraat Kampen; Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving. Rapport 051104. EcoGroen Advies, Zwolle.

BIJLAGEN

BIJLAGE I: WETTELIJK KADER

Flora- en faunawet

Inleiding

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. Met de Flora- en faunawet (Ffwet) is beoogd een geïntegreerd soortenbeschermingsregime te creëren dat voldoet aan de internationale verplichtingen. Doordat het verkrijgen van ontheffing en vrijstelling slechts mogelijk was onder bepaalde voorwaarden, werd de Flora- en faunawet na de inwerkingtreding al snel als belemmerend ervaren in het maatschappelijke verkeer.

De belemmerende factoren werden met name veroorzaakt, door het afwegingskader, dat ook voor zeer algemeen voorkomende soorten gold als b.v. Mol, Veldmuis, Bosmuis en Konijn. Dit zorgde voor onnodige belemmeringen van werkzaamheden en veel administratieve lastendruk.

Vanaf 23 februari 2005 is een wetswijziging van kracht geworden waarbij de mogelijkheden verruimd zijn voor het verlenen van ontheffing/ vrijstelling van de verbodsbepalingen in het kader van de Ffwet. Dit geldt met name voor de algemeen voorkomende soorten.

Beschermde dier- en plantensoorten

Beschermde inheemse planten- en diersoorten zijn bij algemene maatregel van bestuur aangewezen. Het zijn soorten die van nature in Nederland voorkomen en die in hun voortbestaan worden bedreigd of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd. Ook zijn soorten aangewezen die niet noodzakelijkerwijs in hun voortbestaan worden bedreigd, maar wel bescherming genieten ter voorkoming van overmatige benutting.

De volgende diersoorten zijn beschermd volgens de Ffwet:

- 1) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *zoogdieren*, met uitzondering van gedomesticeerde dieren en met uitzondering van de zwarte rat, de bruine rat en de huismuis;
- 2) Alle van nature op het Europese grondgebied van de Lidstaten van de Europese Unie voorkomende soorten *vogels* met uitzondering van gedomesticeerde vogels;
- 3) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *amfibieën en reptielen*;
- 4) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *vissen*, met uitzondering van de soorten waarop de Visserijwet 1963 van toepassing is.
- 5) Een aantal ongewervelden (o.a. insecten, libellen en kevers) die in hun voortbestaan bedreigd zijn of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd.

Verbodsbepalingen

De Ffwet kent een groot aantal verbodsbepalingen die samenhangen met ruimtelijke ingrepen, plannen en projecten. De verbodsbepalingen betreffende planten op hun groeiplaats zijn opgenomen in artikel 8 van de Ffwet. De verbodsbepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving zijn vermeld in artikel 9 tot en met 12 (zie kader). In hoeverre de verbodsbepalingen van toepassing zijn is afhankelijk van het beschermingsregime waartoe de soort behoort.

Algemene verbodsbepalingen voor beschermde inheemse soorten dieren en planten. Flora- en faunawet, artikelen 8 t/m 12.

Art. 8:	Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
Art. 9:	Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
Art. 10:	Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.
Art. 11:	Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
Art. 12:	Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Drie beschermingsregimes planten- en diersoorten

Met ingang van het wijzigingsbesluit artikel 75 zijn drie verschillende beschermingsregimes van kracht, mede afhankelijk van de zeldzaamheid van de soort en de status in Europese richtlijnen. In alle gevallen is onverminderd de zorgplicht van toepassing:

Ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora en fauna kunnen worden veroorzaakt, is verplicht dergelijk handelen achterwege te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of voorzover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of na te laten.

Tabel 1 Algemene soortenq

Onder deze groep vallen o.a. alle algemeen voorkomende beschermde zoogdieren, amfibieën en vaatplanten (in totaal 43 soorten). Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud, bestendig gebruik of

ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor deze soorten voor overtreding van de artikelen 8 t/m 12 van de Ffwet en hoeft geen ontheffing aangevraagd te worden.

Tabel 2 Overige soorten (gedragscode)g

Onder deze groep vallen een aantal minder algemene soorten (in totaal 101) en vogels. Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud, bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor deze soorten voor overtreding van de artikelen 8 t/m 12 van de Ffwet, mits de activiteiten worden uitgevoerd op basis van een gedragscode. De gedragscode moet door een sector of ondernemer zelf opgesteld worden en ingediend voor goedkeuring door de minister van LNV. De gedragscode geeft richtlijnen aan om schade aan de soort te voorkomen of te minimaliseren (Artikel 16c wijzigingsbesluit).

Voorheen was nooit vrijstelling mogelijk voor van nature voorkomende vogelsoorten. Nu kan alleen vrijstelling verkregen worden indien:

- sprake is van belang a) t/m d);
- sprake is van onopzettelijk verstoren (artikel 10) in geval van bij de wet genoemde belangen, en er geen wezenlijke invloed (significante effecten) is;
- In geval van belang g), behalve in de periode 15 maart-15 juli.

Tabel 3 Soorten van Bijlage I AMvB Artikel 75 / soorten van Habitatrichtlijn Bijlage IVg

Onder de eerste groep vallen met name soorten die een kwetsbare status hebben (in totaal 37 soorten) en vogels (in geval niet gewerkt wordt met een gedragscode). Ze hebben een vergelijkbare bescherming als soorten van Habitatrichtlijn Bijlage IV. Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als ruimtelijke ontwikkeling, is voor deze soorten ontheffing van de artikelen 8 t/m 12 van de Ffwet altijd noodzakelijk. De ontheffingsaanvraag wordt getoetst aan drie criteria:

1. er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang²;
2. er is geen alternatief;
3. de activiteiten doen geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

De laatste twee criteria worden in het wijzigingsbesluit samengevat als zorgvuldig handelen waarbij elke vorm van schade aan de soort voorkomen moet worden. Aan alle drie criteria moet gelijktijdig voldaan worden.

Voor activiteiten in het kader van bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en bosbouw en bestendig gebruik, is het niet mogelijk voor artikel 10 van de Ffwet een ontheffing te verkrijgen. Voor de artikelen 8, 9, 11 en 12 geldt wel een vrijstelling, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode.

Rode lijsten

De Minister van LNV heeft ter uitvoering van de bepalingen in artikelen 1 en 3 van het Verdrag van Bern een aantal Rode lijsten voor bedreigde en kwetsbare soorten dieren en planten gepubliceerd³. Voor Rodelijst-soorten heeft de overheid zich verplicht onderzoek en werkzaamheden te bevorderen die nodig zijn voor bescherming en beheer. Het voorkomen van een soort op de Rode Lijst heeft geen wettelijke beschermingsstatus tot gevolg. Opname op de Rode Lijst zegt alleen iets over de zeldzaamheid en populatieontwikkelingen van de betreffende soorten.

Natuurbeschermingswet 1998

Op 1 oktober 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 in werking getreden. Vanaf dat moment heeft Nederland de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in nationale wetgeving verankerd. Nederland zal aan de hand van een vergunningstelsel de zorgvuldige afweging waarborgen rond projecten die gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden. Deze vergunningen worden verleend door de provincies of door de Minister van LNV. Daarnaast zal Nederland in de komende jaren voor alle gebieden die samen Natura 2000 vormen, beheerplannen opstellen.

In deze samenvatting zijn alleen de meest relevante onderdelen van de wetgeving vereenvoudigd weergegeven. Voor een volledig begrip wordt verwezen naar de oorspronkelijke wetsteksten (www.minlnv.nl) Onderwerpen Natuurq. Aan deze tekst kunnen derhalve geen rechten worden ontleend.

¹ a) de bepalingen inzake de gemeenschappelijke markt en een vrij verkeer van goederen van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap; b) de bescherming van flora en fauna; c) de veiligheid van het luchtverkeer; d) de volksgezondheid of openbare veiligheid; e) dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten; f) het voorkomen van ernstige schade aan vormen van eigendom, anders dan gewassen, vee, bossen, bedrijfsmatige visserij en wateren; g) belangrijke overlast veroorzaakt door dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort; h) de uitvoering van werkzaamheden in het kader van bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en in de bosbouw; i) bestendig gebruik; j) de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.

³ Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna

